

## АНАЛІЗ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

<sup>1</sup>Вінницький національний технічний університет

### **Анотація**

*Розглянуто особливості аналізу кредитного портфеля комерційного банку: досліджено теоретико-методологічні особливості аналізу кредитного портфеля комерційного банку; запропоновано пропозиції з покращення управління кредитним портфелем банку.*

**Ключові слова:** банківська діяльність, кредитна діяльність, кредитний портфель комерційного банку, кредитоспроможність, ризик.

### **Abstract**

*The Features of the analysis of credit portfolio of commercial bank is in process considered: explored the theoretical and methodological features of the analysis of credit portfolio of commercial bank; analyzed overall financial and economic activities of the JSC «Ukreximbank» and examined the credit portfolio; provides offer suggestions for improving the management of credit portfolio of bank.*

**Keywords:** banking, credit activities, the loan portfolio of commercial bank, creditworthiness.

### **Вступ**

Кредитування є найважливішим видом діяльності комерційних банків, оскільки саме від результатів кредитування залежить прибутковість та стійкий фінансовий стан банку. Банківські кредити відіграють значну роль в процесах фінансування розвитку ринкової економіки, задовольняючи тимчасову потребу одних суб'єктів у додаткових коштах за рахунок їх тимчасового надлишку в інших. Стимулювання кредитування реального сектору економіки сприяє збільшенню обсягів ВВП і, зрештою, підвищенню добробуту нації. Тому в сучасних ринкових умовах найважливішим для комерційного банку є питання аналізу та управління кредитним портфелем, що зумовлює актуальність обраної теми та доцільність проведення досліджень для розвитку цього питання.

### **Результати дослідження**

Дослідження проблем подальшого вдосконалення функціонування банківської системи, зокрема процесу управління кредитним портфелем банку, привертає увагу багатьох учених, серед яких потрібно відзначити праці М.Д. Алексеєнко, О.В. Дзюблюка, І.М. Лазепка, А.М. Мороза, С.Я. Огородніка, М.І. Савлука, М.І. Сивульського та ін. У їхніх працях розглядаються проблеми формування і моніторингу кредитного портфеля, наводяться класифікаційні характеристики кредитів і пов'язаних з ними ризиків, висвітлюються інші актуальні аспекти кредитних операцій комерційних банків[1].

Проте питання вдосконалення управління кредитним портфелем в процесі різкого зростання кількості кредитних послуг, а також в процесі генерування нових ризиків та трансформації уже існуючих залишаються дискусійними і недостатньо опрацьованими.

Метою статті є розробка рекомендацій щодо удосконалення управління кредитним портфелем комерційного банку на основі теоретичних і науково-методологічних положень аналізу кредитного портфеля банку.

Теорія формування кредитного портфеля пропонує розглядати не кожному окрему позику, а сукупність усіх кредитів з їх взаємовпливом та

взаємозалежністю [2]. Кредитний портфель - це сукупність всіх кредитів чи позик, виданих банком з метою одержання доходу.

Управління кредитним портфелем дає змогу балансувати та стримувати ризик усього портфеля, контролювати ризик, притаманний тим чи іншим ринкам, клієнтам, позиковим інструментам, кредитам та умовам діяльності. Аналіз кредитного портфеля потребує дослідження його структури в розрізі груп ризику, ступеня забезпеченості, галузевої структури, форм власності позичальників і т. п., а також вивчення динаміки кожної групи, сегментації кредитного портфеля.

В сучасних умовах оцінка якості кредитного портфеля комерційного банку залежить саме від правильної оцінки ризику, який бере на себе банк, здійснюючи різні операції. Для банківської діяльності важливим є не уникнення ризику взагалі, а його передбачення та зниження до мінімального рівня, тобто застосування різних методів управління ризиками.

Якісне оцінювання кредитного портфеля має на меті насамперед максимально знизити ризик неповернення позики, що веде до значних втрат для банків і може привести його до банкрутства.

Для оцінювання якості кредитного портфеля з погляду кредитного ризику застосовуються такі показники:

- коефіцієнт покриття класифікованих позик;
- питома вага зважених класифікованих позик;
- коефіцієнт питомої ваги проблемних позик;
- коефіцієнт питомої ваги збиткових позик [3].

Перелічені показники слід аналізувати в динаміці, виявити тенденцію до їх зміни та причини їх зміни. Розрахунок цих коефіцієнтів допомагає визначити тенденції зміни фінансового стану та шляхи збільшення економічної ефективності кредитних операцій.

Стрес-тестування є методом кількісної оцінки ризику, який полягає у визначенні величини неузгодженої позиції, яка наражає банк на ризик, та у визначенні цюкової величини зміни зовнішнього фактора – валютного курсу, процентної ставки тощо [4].

Стрес-тестування включає кількісні та якісні складові аналізу: кількісний аналіз спрямований на ідентифікацію можливих сценаріїв розвитку подій. Він визначає масштаби можливих змін ринкової кон'юнктури та коливань основних її компонентів, що впливають на результат діяльності банку та рівень його економічної безпеки; за допомогою якісного аналізу оцінюється спроможність капіталу банку покривати можливі збитки та визначається комплекс заходів для зниження рівня ризику, мінімізації можливих втрат і збереження та захисту капіталу.

Рейтингова система CAMELS, як метод оцінки якості кредитного портфеля комерційного банку, ґрунтується на оцінках ризиків діяльності і полягає у визначенні загального стану банку на підставі єдиних критеріїв, які охоплюють діяльність банку за всіма напрямками [5]. Метою оцінки діяльності банку за рейтинговою системою є визначення можливого незадовільного фінансового стану, недоліків операцій або менеджменту, що можуть призвести до банкрутства банку та вимагають посиленого контролю з боку служби банківського нагляду Національного банку України і вжиття відповідних заходів для виправлення цих недоліків у діяльності банку та стабілізації його фінансового стану.

З метою вдосконалення механізму управління кредитним портфелем комерційного банку необхідно використовувати гнучкі кредитні інструменти, а також трансформацію неліквідних активів у ліквідні цінні папери, на основі вивчення й узагальнення досвіду закордонних банків, які працюють за умов розвинутої конкуренції. Необхідно впроваджувати кредитні лінії, структурування кредитних угод, гнучкі умови забезпечення і погашення кредитів, а також методики розрахунку мінімальної процентної ставки за кредит з урахуванням ризикової складової, нормативів обов'язкового резервування, вартості та обсягів власної ресурсної бази, витрат банку на залучення ресурсів і надання кредиту, індикатора інфляційної складової тощо. Застосування плаваючих процентних

ставок рекомендується з метою максимального наближення ціни кредиту до змін ринкової кон'юнктури.

Пропонуємо застосування сек'юритизації активів, за якої банк матиме можливість:

- поліпшити структуру активів;
- збільшити ліквідність;
- перекласти ризик (як кредитний, так і процентний) на інвестора;
- збільшити надходження за послуги.

Також для забезпечення ефективності управління кредитним портфелем банку можна провести такі заходи, як розвиток кредитування фізичних осіб, посилення захищеності кредитів власним капіталом шляхом збільшення частки кредитного портфеля, що фінансується за рахунок власного капіталу, підвищення ступеня захищеності банку від втрат за позиками за рахунок зовнішніх факторів таких як гарантії, застава майна, поручительство та інші.

### **Висновки**

Отже, поняття «кредитний портфель комерційного банку» можна охарактеризувати як сукупність банківських позичок, що надаються в користування юридичним і фізичним особам для забезпечення їх господарських і соціальних потреб, структуровані за певними форматами відповідно до завдань певної кредитної політики і відображають результати її реалізації.

Головна мета процесу управління кредитним портфелем банку полягає в забезпеченні максимальної дохідності за певного рівня ризику. Під час оцінювання кредитного ризику доцільно розділяти кредитний ризик на рівні угоди і кредитний ризик на рівні портфеля банку. Під час управління кредитним портфелем обов'язковою умовою є проведення аналізу структури даного активу. Адже саме від складу кредитного портфелю залежить його ефективність і прибутковість.

Для забезпечення ефективності управління кредитним портфелем комерційному банку потрібно провести наступні заходи:

- розвивати кредитування фізичних осіб – як споживче, так і іпотечне та кредитування фізичних осіб-підприємців;
  - зберегти існуючий склад кредитного портфеля юридичних осіб, мінімізувавши при цьому його ризиковість та підвищивши його якість;
  - активно використовувати маркетингові дослідження для оцінки стану ринку банківських послуг та попередження або скорочення можливих збитків від кредитної діяльності;
  - виводити з балансу кредити, які класифіковані як безнадійні, та погашати їх за рахунок власного капіталу;
- підвищувати кваліфікацію працівників, що відповідальні за залучення та аналіз кредитоспроможності клієнтів банку задля зменшення кредитного ризику та попередження про клієнтів, щодо яких існують сумніви у кредитоспроможності чи можливостей шахрайства.

### **СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

1. Герасимович А.М. Аналіз банківської діяльності/А.М. Герасимович, М.Д. Алексєнко, І.М. Парасій-Вергуленко. — К.: КНЕУ, 2008. - 599 с.
2. Бутинець Ф.Ф. Аналіз діяльності комерційного банку/Ф.Ф. Бутинець. - Житомир: ПП. "Рута", 2010. - 384с.
3. Міщенко В. Удосконалення управління банківським кредитуванням на прикладі країн Центральної та Східної Європи/В. Міщенко, О. Кравець/Вісник НБУ - 2010. - №9. - с. 5-10.
4. Бобиль В. Стрес-тестування кредитних установ у сучасних умовах: теоретичний аспект/В. Бобиль//Банківська справа. Науково-практичне видання - 2010. - №6 (96). – с. 46-52.

5. Положення «Про порядок визначення рейтингових оцінок за рейтинговою системою CAMELS» № 171 від 08.05.2002.

**Андрєєва Крістіна Костянтинівна** — студентка групи МОф-15м, факультет менеджмент організації, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: [kristos113@gmail.com](mailto:kristos113@gmail.com)

Науковий керівник: **Стасюк Надія Леонідівна** – кандидат економічних наук, доцент Вінницького національного технічного університету. Електронна адреса - [sv-almaz@mail.ru](mailto:sv-almaz@mail.ru)

**Andreeva Christina** - student of MOF-15m, Faculty of Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: kristos113@gmail.com

Supervisor: **Nadia L. Stasiuk** - Candidate of Economics, docent of Vinnytsia National Technical University. Email - sv-almaz@mail.ru